

בית משפט השלום ברחובות

20 ינואר 2011

ת"א 3227-04 ואח' נ' לובין ואח'

בפני כבוד השופטת איריס לוי-עבודי

התובעים

1. [REDACTED]
 2. [REDACTED]
 3. [REDACTED]
 ע"י ב"כ עו"ד רואי ליברמן

נגד

הנתבעים

1. אייל חיים לובין
 2. מגדל חברה לביטוח בע"מ
 3. אבנר אגוד בע"מ - חברה לבטוח
 ע"י ב"כ עו"ד אסנת ברק

פסק דין

1. התובע, קטין, יליד שנת 1993 נפגע בתאונת דרכים ביום 9.6.03 בשעה שהחליק על רולרבלידס ונפגע על ידי רכב נוסע (להלן: "התאונה"), וזאת בנסיבות המזכות אותו בפיצויים בגין נזקי גוף מאת הנתבעות 2-3 (המבטחות) לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: "החוק").
2. אין מחלוקת בין הצדדים בשאלת החבות והכיסוי הביטוחי, והדיון התמקד בשאלת גובה הנזק שנגרם לתובע ובשיעור הפיצויים שיש לפסוק לו בהתאם לכך.

הנכות הרפואית

3. בית-המשפט מינה שני מומחים רפואיים מטעמו: מומחה בתחום הפסיכיאטריה, פרופ' ש. טיאנו (להלן: "הפסיכיאטר") ומומחה בתחום הנוירולוגיה, פרופ' נ. גדות (להלן: "הנוירולוג").
4. הפסיכיאטר בדק את התובע וקבע תחת פרק הדיון כדלקמן:

"מדובר בילד שהיה בן 12 לכשניבדק על ידי ... מעברו הרפואי אנו למדים מתוך תיקו הרפואי שנולד פג ... סובל ממחלת דם תורשתית – ספרוציטוזיס המתבטאת בהמוגלובין נמוך וכבד וטחול מוגדלים. בכתה ב' אובחנו הפרעות למידה וקיבל מורת סיוע בכתה ג' אובחנה הפרעה בקשב וריכוז ללא היפראקטיביות, ומאז מקבל טיפול בסטימולנטים. ראשית בריטלין, כיום בקונצרטה. הוא אכן מאוזן מזה כשנה וחצי בשטח זה.

על רקע הפרעות אלו, קרתה תאונת הדרכים בשנת 2003 בהיות בכתה ד'. הוא נפלע על ידי רכב נוסע ואף ניגרר מספר מטרים על ידי הרכב. לא היה כנראה איבוד הכרה ולא נמצאה בבדיקות ההדמיה ובקליניקה עדות לנזק אורגני כלשהו. כמו כן, ראוי לציין שלא חלה החמרה בהפרעת הקשב והריכוז לאור התאונה, ממצא המחזק את אי קיומה של הפרעה אורגנית. לעומת זאת הופיעו סימני חודרנות, הימנעות, סף תסכול נמוך ונסיגה רגשית. הופיעו סיוטים קשים בלילה, כולל הרטבה, הופיעה חרדה בחציית כבישים ובשימוש עצמאי באופניים.

בשנת 2004 הופנה לטיפול פסיכותרפויטי בבית לוינשטיין. לאחר מספר חודשים החליטה הפסיכולוגית שמצבו השתפר דיו לסגירת תיק הטיפול.

בבואנו לדון באבחנה מבודלת, והיא אכן לא קלה, כפי שאומר האב "אינני יודע כבר מה שייך ומה לא שייך לתאונה....", עלינו להבדיל בין הפרעות שהיו לילד לפני התאונה, דהיינו שילוב של הפרעת קשב וריכוז ללא היפראקטיביות והפרעות למידה, לבין הסימנים המובהקים של תסמונת דחק בתר חבלתית, דהיינו חודרנות, הימנעות, סף גירוי נמוך ונסיגה רגשית. חל שיפור בסימני החודרנות וההימנעות אך עדיין קיים סף גירוי נמוך וסימני ההימנעות נמשכים, גם אם בעוצמה נמוכה יותר. ניתן להבין את התמשכותם של התסמינים בעובדה שעצם האבחנות הקודמות לתאונה מביאות לירידה בערך העצמי ובחברותיות, ומכאן שהסבירות להקבעת התסמינים גבוהה יותר מאשר אצל ילד רגיל.

אבחנה נוספת הינה של הפרעות רגשיות שלאחר זעזוע מוח, אולם התסמינים אינם מתאימים להפרעה זו ואין שום ממצאים אובייקטיביים בכיוון זה.

בבואנו לדון באחוזי הנכות עלינו להבדיל בין מצבו של הילד בשנה הראשונה לבין מצבו כיום. שנית, יש לשקול מה הצפי להמשכיות התסמינים בעתיד. להערכתנו, ההפרעות שהיו קיימות אצל הילד לפני התאונה, תרמו לכך שהוא נותר עם הקבעה של חלק מתסמונת הדחק בתר חבלתית, ולעניות דעתי אין לו כיום ולא תיווצר מוטיבציה להמשך טיפול. כמו כן ההפרעות הקודמות, מונעות לצערי סיום טיפול מוצלח בילד זה, והוא יוותר עם נכות צמיתה....

סיכום: לאור האמור לעיל, הריני קובע את נכותו הפסיכיאטרית של זנד ליאור ל-15% לפי סעיף 34 ב' - ג מותאם למל"ל לשנה הראשונה שלאחר התאונה ו-10% לפי סעיף 34 ב' למל"ל לצמיתות בגין התאונה נשוא חוות דעת זו."

5. על פי חוות דעתו של הנורולוג, (חוות דעתו של הפסיכיאטר הומצאה לנוירולוג בטרם מתן חוות דעתו) לא נותרה לתובע נכות צמיתה התחום הנורולוגי:

"דיון וסיכום:

הקטין הנבדק לא היה בריא מבחינה נירו-התנהגותית טרם התאונה הנדונה. הוא לוקה בשילוב הלא נדיר של הפרעת הקשב והריכוז ההתפתחותית-ADD (Attention Deficit Disorder) עם ליקוי למידה מסוג הדיסלקסיה - דיסגרפיה. ליקוי הלמידה אותר בו כבר בכתה א' והפרעת הקשב מעט מאוחר יותר כאשר כבר בכתה ג' מצאו הרופאים לנכון לטפל בה בפסיכוסטימולנטים (ריטאלין במגוון צורות הגשה ומינונים). בתאונה הנדונה נחבל בראשו, לא אבד הכרתו אולם לדבריו סבל שכחה קצרה לאירועי התאונה.

תמנהי כיצד גרסה זו עולה בקנה אחד עם תיאורו המפורט את אירועי התאונה בפני דר. דניאל- אלברג כפי שמפורט ברשום מ- 22.1.04. גם באם אקבל את העובדה שהוא סבל משכחה קיצרת משך לאירועי התאונה, הרי לא תועדו בו ליקויים נירולוגיים בגינה ואין לו כיום תלונות שניתן לשייכן לנזק נירולוגי כל שהוא שנגרם לו בעטייה של התאונה.

גם באם קבל בסמוך לתאונה על כאבי ראש וסחרחורת הרי תלונות אלו לא חזרו על עצמן במסמכים עדכניים יותר ובוודאי לא בפני.

לפיכך, לא מצאתי סימנים ועילה לנכות בשטח הנירולוגי שנתן ליחסן לחבלת הראש הקלה שנחבל בתאונה הנדונה ולכן אין לזכותו בנכות בשטח הנירולוגי לצמיתות. גם באם מתועדות תלונות בשטח הנירולוגי בסמוך לתאונה, הרי הנכות הזמנית שפרופ. טיאנו קצב לו כוללת בתוכה גם תלונות אלו ששכיחות גם בכאלו שסובלים מ- PTSD כפי שנקבעה גם עבורו."

6. הצדדים לא חלקו על הקביעה האמורה של הנירולוג.
7. הנתבעים חלקו על קביעתו של הפסיכיאטר, וסברו כי יש לייחס את הנכות שנקבעה לתובע לעברו הרפואי ולפיכך ביקשו לזמן את הפסיכיאטר לעדות.
8. התובע טען לתחולת העקרון של "הגולגולת הדקה" בעניינו. לטענתו, הוא אמנם סבל בעבר מבעיות רפואיות שונות ברם, הוא למד בבית ספר רגיל, ניהל אורח חיים רגיל לילד בגילו וכתוצאה מהתאונה הוחמר מצבו ומשכך יש לייחס גם את הנכות שהיתה לפני התאונה, לתאונה.
9. כאמור, המומחה ציין בחוות דעתו את עברו הרפואי של התובע, ואף קבע כי מלאכת האבחנה בין מצבו, עובר לתאונה, למצבו כתוצאה ממנה אינה פשוטה:

"בבואנו לדון באבחנה מבודלת, והיא אכן לא קלה, כפי שאומר האב "אינני יודע כבר מה שייך ומה לא שייך לתאונה....", עלינו להבדיל בין הפרעות שהיו לילד לפני התאונה, דהיינו שילוב של הפרעת קשב וריכוז ללא היפראקטיביות והפרעות למידה, לבין הסימנים המובהקים של תסמונת דחק בתר חבלתית, דהיינו חודרנות, הימנעות, סף גירוי נמוך ונסיגה רגשית..."

- למעשה זוהי השאלה שהיתה שנויה במחלוקת בין הצדדים והשפיעה אף על טיעוניהם בענין הנזק והמומחה התייחס אליה כאמור.
10. בהקשר לעניין זה, תיאר המומחה בעדותו בבית המשפט את התרשמותו ביחס לחלוקת נכותו של התובע, עובר לתאונה, וכתוצאה מהתאונה כדלקמן:

"היתה נכות קודמת חד משמעית בהפרעות קשב וריכוז וליקויי למידה זו נכות של לפחות 5 אחוז כך שהיה לו קודם. חלה החמרה לא בגלל הנושא של החודרנות או הימנעות שזה בר טיפול פסיכולוגי אלא בגלל התסמין השלישי וזה עוררות יתר. זה

התסמין הכי מסוכן שקרה לו בעקבות התאונה כי הוא הצטלב לתוך האימפולסיביות של הפרעת קשב וריכוז.

חודרנות יהיו סיוטים היו הימנעות נותנים לו 6 חודשים טיפול פסיכולוגי, בעיית הכבישים והפחד נסתדר עם זה אני בדרך כלל לא נותן על זה נכות אלא זמנית וטיפול. מה שקרה כאן זה שלמעשה העוררות יתר שהופיעה לאחר מכן שהיא מה שנקרא פתיל קצר חוסר היכולת לשליטה על לחצים הקיימת בקטן בהפרעת קשב וריכוז מוגדרת כאימפולסיביות קיבלה כאן התעצמות חוסר יכולת למעשה לקבלת מסגרת משמעת סובלנות קבלה של האחר כל זה הוא ממנו והלאה ולכן גיחכתי על הנושא של הצבא איפה הוא ואיפה מסגרת צבאית. פרופיל הוא יקבל והוא מוגבל לכל השירות הצבאי להערכתי ללא טיפול תרופתי הוא לא יעבור את השלוש שנים.

על מה נתתי 10 אחוז אין פגיעת ראש תסמינים הוא חי איתם איך שהוא, זה מה שלעצם (צ"ל: בעצם) גומר את נכות (צ"ל: אכות) החיים מבחינה הישגית..."

(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 20, שורות 9 – 21).

וכן:

"ת. אני לא מסכים עם הנתונים של השאלה. זה לא נכון לומר שאם לא היתה חבלה מוחית זו היתה תאונה קלה. קלה וקשה זה לא קשור מינוחית יכול להיות שאדם יעבור בעיה רגשית קשה בלי חבלת ראש, חבלת ראש אינה קריטריון לתסמונת הדחק הבתר חבלתית.

ש. אתה אומר אני מצאתי אצל התובע תסמונת דחק ?
ת. תסמונת דחק פוסטטראומתית. מה שכתבתי הוא שהתסמונת נמצאת במה שנקרא בלעז קורנביטי או תסמונת נלווית להפרעות נוספות שהיו קיימות אצל הנער זה הכל. בשביל זה קראתם לי היו לו בעיות היה לו מחלה היו לו הפרעות ליקוי למידה הפרעות בקשב וריכוז היו לו הכל נכון לזה הצטרף עוד משהו. איך חישובת את הנוסחה זו השאלה היחידה..."

(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 19, שורות 4 – 11).

כך גם התייחס המומחה לשאלת החרפת מצבו של התובע:

"ש. מפנה לחוות דעתך, אתה אומר שלעניות דעתך לא תהיה לו מוטיבציה לשיקום, מה הסיכוי שמצבו יוחמר בעתיד?
ת. אם מצבו יוחמר אז הוא יוחמר בגלל נסיבות שלהן הוא יהיה חשוף לא בגלל שהוא עבר תאונה. אני ראיתי אותו ורואה אותו היום יש הרבה נסיבות מחלה גופנית הפרעות קשב וריכוז, נסיבות החיים יכולות להחריף גם אם זה יוחרף הייתי מעלה את ה- 5 אחוז לא את ה- 10 אחוז, נסיבות לא תאונה.

ש. במידה ועוצרים את התיק ואתה בודק אותו עוד מס' שנים ורואה שהוא נפלט מהצבא מה הנכות

ת. גם אם הוא יפלט מהצבא זה לא מהתאונה אלא בגלל שהוא נולד עם פגם מולד, הצבא יתעד את זה בסעיף פסיכיאטרי. יש לו ליקוי למידה וסעיף פסיכיאטרי אם הוא יפלט זה בגלל הסעיף המולד זה לא יהיה דווקא בגלל התאונה..."

(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 22 שורה 27 עד עמוד 23 שורה 3).

11. עולה מעדותו של המומחה, כי הוא ערך אבחנה חד משמעית בין התסמינים שהיו עובר לתאונה, לבין התסמינים שנגרמו כתוצאה מהתאונה.

המומחה דחה את טענת הנתבעים, לפיה התסמינים הרפואיים, שנתגלו לאחר התאונה, היו קשורים לעברו הרפואי של התובע, וכן דחה את טענת בא-כוח התובע לפיה התסמינים שהיו עובר לתאונה הוחמרו בעקבותיהם, ולשיטתו ניתן לערוך אבחנה בין נכותו של התובע עובר לתאונה, לבין נכותו לאחר התאונה, כפי שנעשה על ידו.

12. המומחה, במשתמע, גם דחה בהסבריו את טענת התובע לגולגולת דקה, והסביר כי אין מדובר במצב בו ישנה הוצאה מהכח אל הפועל של נכות.

לשיטתו של המומחה בכל הנוגע לבעיית קשב וריכוז, התובע סבל עובר לתאונה מנכות בשיעור של כ- 5%, וכן הבהיר כי יתכן ובעיותיו בתחום קשר וריכוז יגברו עם השנים בשל נסיבות אליהן נחשף, אך לא בשל התאונה, וכלשונו:

"אם מצבו יוחמר אז הוא יוחמר בגלל נסיבות שלהן הוא יהיה חשוף לא בגלל שהוא עבר תאונה. אני ראיתי אותו ורואה אותו היום יש הרבה נסיבות מחלה גופנית הפרעות קשב וריכוז, נסיבות החיים יכולות להחריף גם אם זה יוחרף הייתי מעלה את ה- 5 אחוז לא את ה- 10 אחוז, נסיבות לא תאונה".
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 22, שורות 29 - 32)

וכן:

"גם אם הוא יפלט מהצבא זה לא מהתאונה אלא בגלל שהוא נולד עם פגם מולד, הצבא יתעד את זה בסעיף פסיכיאטרי. יש לו ליקוי למידה וסעיף פסיכיאטרי אם הוא יפלט זה בגלל הסעיף המולד זה לא יהיה דווקא בגלל התאונה".
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 23, שורות 1 - 3)

13. המומחה הבהיר הבהר היטב את עמדתו המקצועית ובבהירות רבה את מסקנותיו והתרשמתי מהסבריו המתיישבים עם הפגיעה בתאונה והתסמינים בעקבותיה ומתשובותיו בחקירה נגדית, ולא מצאתי כל סיבה להתערב במסקנותיו. כאמור, אני מקבלת את קביעת המומחה באשר לנכות הרפואית כתוצאה מהתאונה נשוא כתב התביעה, לאחר שהפחית את הנכות שיש ליחס לתובע שהיתה עובר לתאונה.

14. אשר על כן, אני פוסקת כי יש לקבל את נכותו הפסיכיאטרית של התובע כפי שנקבע בחוות דעת המומחה, קרי בשיעור של 10%.

נכות תפקודית

15. לטענת התובע נכותו התפקודית של התובע כתוצאה מהתאונה, עולה בהרבה על שיעור הנכות הרפואית שנקבעה לו וכי מאז התאונה הוא אינו מתפקד כבעבר, כדבריו:

"ש. איך אתה מגדיר את עצמך איזה תלמיד אתה?"

ת. מאוד קשה לי, לא הכי מתפקד לרוב מוצא את עצמי או מפריע. אני הרוב מוצא עצמי או מפריע במהלך השיעור או יוצא החוצה בלי לשאול את המורה הרוב לא לומד מחפש להציק לתלמידים מתעצבן כל הערה של המורה אני יכול להתפרץ עליה..." (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 11, שורות 15 – 18)

ובהמשך:

"ש. אתה קיבלת ריטלין עד גיל מסוים נכון?

ת. נראה לי.

ש. עד איזה גיל אתה זוכר?

ת. עד גיל 13.5, 14.

ש. זה עזר לך?

ת. את הריטלין התחלתי בכיתה ב' והיה לי את הבעיה של קשב וריכוז והריטלין עזר לי זה מנע ממני להתעצבן ולהפריע. לאחר התאונה הריטלין לא השפיע כמו שאני אשתה סתם כוס מים. הייתי לוקח את הריטלין לא מרגיש שום דבר..." (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 12, שורות 3 – 10).

16. אמו של התובע העידה:

"ת. לא יכולה להגיד במדויק, אבל אני יכולה להגיד לך שפשוט מאז התאונה הוא התחיל עם בעיות אחרות של התנהגויות וכל זה, ואז לא היה מנוס הייתי צריכה להכניס אותו לבית ספר לחינוך מיוחד..." (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 3, שורות 14 – 16).

ובהמשך:

"ת. כמו זה שלליאור יש תופעות לוואי שאני רואה אותם שהילד השתנה לאחר התאונה. אני רואה אותם אני חיה איתו בבית אני רואה את התקפי העצבנות, חוסר סבלנות..." (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 9, שורות 16 – 17).

17. לטענת בא-כוח התובע, הנכות שנותרה לתובע כתוצאה מהתאונה, גרמה לפגיעה קשה בתובע בגיל צעיר, ושינתה את יכולת השתכרותו של התובע עד איונה.

18. לטענת בא-כוח הנתבעים, דווקא בשל היות התובע קטין במועד התאונה, יתאפשר לו להסתגל בקלות יחסית, למגבלותיו, והוא אף יוכל להתאים לעצמו עיסוק התואם את מגבלותיו, מבלי שיהיה בכך שינוי עיסוקו הקודם, כאשר הם מסתמכים על ספרו של המלומד קציר, פיצויים בשל נזקי גוף, בעמוד 411 – 414.

דיון

19. המונחים: נכות רפואית, נכות תפקודית ואובדן כושר השתכרות, הינם בעלי משמעות שונה, ויש מקרים שלנפגע נקבעה נכות רפואית שאין בה כדי לגרום להפסד השתכרות בפועל אך יש בה כדי להשפיע על הפסדים בראשי נזק אחרים (ע"א 3049/03 גירוגיסיאן נ' סייף פ"ד

נב(3) 792 (להלן: "עניין גרוסיאן"). לעומתם יש מקרים שהנכות הרפואית אינה מבטאת את הנכות התפקודית, ומכל מקום יש לברר בכל ענין וענין את הנסיבות המבססות את הנכות התפקודית ואת השלכותיה, והדבר כמובן מסור לשיקול דעת בית המשפט בהתאם לנסיבות הפרטניות של כל תיק כפי שנקבע בגירוסיאן:

"להבדיל אפוא מ"נכות רפואית" ומ"הפסד כושר השתכרות", אשר קביעתם נדרשת לצורך קביעת הפיצויים בתביעה כמו זו שבענייננו – תביעה בגין נזקי גוף בתאונת דרכים – אין הכרח לקבוע את שיעורה של "הנכות התפקודית". בית המשפט יכול לקבוע את הפסד כושר ההשתכרות בלי שיידרש לקבוע את שיעור הנכות התפקודית. כך במקרה שהפסד כושר ההשתכרות ייקבע על סמך ראיות ונתונים שיבואו בפני בית-המשפט, אשר יאפשרו קביעת ההפסד בפריט זה, אף ללא קביעה מדויקת של שיעור הנכות התפקודית. אך קביעת שיעור הנכות התפקודית יכול שתשמש כלי עזר לקביעת הפסד כושר ההשתכרות. ובמקרים רבים, היא משמשת מודד לקביעתם". (ענין גירוסיאן, שם, עמ' 800).

עוד לציין, כי נקבע בפסיקה שבהיעדר ראיות אחרות יקבל בית המשפט, במרבית המקרים, את העובדה כי הנכות הרפואית מהווה גם את הנכות התפקודית (ראה לדוגמא ע"א 2081/02 משה שטרית נ' המאגר הישראלי (פורסם במאגרים)).

20. בענייננו, אין חולק כי גם עובר לתאונה היתה לתובע נכות בתחום הפסיכיאטרי וכן נכות רפואית, ואין גם חולק כי התובע טופל במסגרות רפואיות ופרא-רפואיות גם עובר לתאונה, כפי שעולה מחקירת האם:

"ש. בכיתה א' אובחנו אצלו בעיות בלמידה נכון עם ההתנהגות?
 ת. עם ההתנהגות לא.
 ש. איזה בעיות התחילו?
 ת. המורה אמרה שיכול להיות שיכול להיות שיש לו הפרעה של קשב וריכוז שנלך לבדוק את זה.
 ש. אכן בבדיקה אובחנה אצלו הפרעת קשב וריכוז?
 ת. נכון.
 ש. גם אובחנה דיסלקציה?
 ת. נכון.
 ש. אתם למעשה מכיתה א' נמצאים במעקב טיפול בבית חולים שניידר נכון?
 ת. לא מכיתה א' מכיתה כמעט ג'.
 ש. בטיפול בבית חולים שניידר בקשר להפרעה בקשב וריכוז?
 ת. כן".
 (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 2, שורות 22 - 33).

21. אף המומחה העריך בעדותו את השפעותיה של אותה נכות קודמת על חייו של התובע, כפי שפורט גם לעיל, וכן פרט את הנכות שנגרמה כתוצאה מהתאונה והשפעתה ומדוע נקבע שיעורה כפי שנקבע:

"ת. אני לא מסכים עם הנתונים של השאלה. זה לא נכון לומר שאם לא היתה חבלה מוחית זו היתה תאונה קלה. קלה וקשה זה לא קשור

מינוחית יכול להיות שאדם יעבור בעיה רגשית קשה בלי חבלת ראש, חבלת ראש אינה קריטריון לתסמונת הדחק הבתר חבלתית. ש. אתה אומר אני מצאתי אצל התובע תסמונת דחק? ת. תסמונת דחק פוסטראומתית. מה שכתבתי הוא שהתסמונת נמצאת במה שנקרא בלעז קורנביטי או תסמונת גלווית להפרעות נוספות שהיו קיימות אצל הנער זה הכל. בשביל זה קראתם לי היו לו בעיות היה לו מחלה היו לו הפרעות ליקויי למידה הפרעות בקשב וריכוז היו לו הכל נכון לזה הצטרף עוד משהו. איך חישוב את הנוסחה זו השאלה היחידה..." (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 19, שורות 4 – 11).

22. בענייננו, בין היתר, מאחר שמדובר בקטין, ולנוכח העדויות, ולנוכח כל מסקנותיי, שהובאו לפני, התרשמתי כי לא הוכח שהנכות התפקודית אינה זהה לנכות הרפואית, ואני קובעת באופן פוזיטיבי שהנכות התפקודית שווה לנכות הרפואית.

נזקי התובע

כאב וסבל

23. בהתחשב בשיעור הנכות הרפואית, גילו של התובע, מועד התאונה, ימי אשפוז ולאור הוראות תקנות הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (חישוב פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון), התשל"ו-1976, אני פוסקת לתובע פיצוי בגין ראש נזק זה בסך של 22,272 ₪.

הפסדי השתכרות

בסיס שכרו של התובע

24. גם כאן רחבה המחלוקת בין הצדדים.

25. לטענת התובע יש להעמיד את בסיס השכר על השכר הממוצע במשק, וזאת לנוכח פסיקת בית המשפט העליון, ואילו לטענת הנתבעת, נוכח בעיותיו הרפואיות של התובע קודם לתאונה, יש לפסוק פיצוי גלובאלי שלא יעלה על 20,000 ₪.

26. בע"א 9980/06 עזבון המנוח מיכאל אטינגר ז"ל נ' עירית ירושלים, נקבע כי:

"החזקה כי קטין שנפגע בטרם הגיעו לגיל הבגרות ובטרם נתגבש עתידו התעסוקתי, היה משתכר, אלמלא מעשי הנזיקין, כשיעור השכר הממוצע במשק – ניתנת לסתירה בנסיבות מסוימות".

בע"א 4022/08 מרים אגבבה נ' המועצה המקומית פרדס חנה כרכור, נקבע:

"9. הצדדים חלוקים באשר לבסיס השכר שצריך לשמש לצורך חישוב הפסד ההשתכרות שנגרם לניר. השאלה היא אם יש לייחס לניר, הקטין, פוטנציאל השתכרות בהתאם לשכר הממוצע במשק – כטענת המערערים, או שמא יש לקבוע כי פוטנציאל ההשתכרות של ניר היה נמוך מן השיעור הממוצע במשק – כטענת המשיבים. ככלל, הנחת המוצא היא כי בסיס השכר המיוחס לקטין לצורך חישוב אבדן השתכרותו ב"שנים האבודות", יהיה כגובה השכר הממוצע במשק (עניין אבו-חנא, בעמ' 61-64; ע"א 10990/05 פינץ נ' הראל חברה לביטוח בע"מ, פס' 15 ([פורסם בנבן], 11.4.2006)). אכן זוהי הנחת המוצא, אך מובן כי בנסיבות המתאימות, מקום בו התשתית הראייתית מצדיקה זאת, ניתן לתרוג מהנחה זו – בין מעלה ובין מטה. אלא שסטייה זו תעשה, רק מקום בו לראיות ולאיינדיקציות לגבי הנפגע הקטין יש "משקל רב והן מלמדות בהסתברות גבוהה כי הקטין אמנם היה משתלב בעתיד במקצוע מסוים (או, לחלופין, כי היה מתקשה למצוא לו מקום בעבודה מכניסה)" (עניין אבו-חנא, עמ' 63).

כך במקרה שלפנינו. בית המשפט המחוזי בחן בצורה קפדנית את הנתונים שהובאו לפניו באשר ליכולותיו הקוגניטיביות ולכישוריו של ניר. בית המשפט התייחס לכך שניר היה בעל "אינטליגנציה בינונית-גמוכה" וגילה פער של שלוש שנים בין גילו לבין רמת תפקודו; לכך שניר סבל "מאי שקט פסיכו מוטורי, מבעיות קשב וריכוז, וממצוקה ריגשית", וכן לכך שניר סבל "מקשיי כתיבה וקיבל טיפולים נפשיים וטיפולים של ריפוי בעיסוק ושיקום בדיבור". בית המשפט אף נתן דעתו לשיפור שחל בתפקודו של ניר בשנה האחרונה לחייו, אך ציין במפורש כי אין די בכך בכדי להצביע על יכולתו של ניר להדביק את הפער שנוצר בינו לבין בני גילו, פער אשר יש בו כדי להשפיע על יכולתו העתידית להשתכר. הנתונים השונים שהובאו לגבי ניר, מציינים תמונה כוללת של קשיים במגוון רחב של יכולות – קוגניטיביות, תפקודיות ונפשיות – ועולה כי בכל אחד מן ההיבטים היו קשייו של ניר ניכרים ומשמעותיים. כל אלה, בהצטברם, שכנעו את הערכאה המבררת כי ניר היה מתקשה להגיע לדרגת השכר הממוצע במשק. יודגש: קביעות אלה ביסס בית המשפט על נתונים ספציפיים, אינדיווידואליים – נתוניו של ניר – ולא על-יסוד נתונים של קבוצה כזו או אחרת, ובוודאי שלא על בסיס השתייכותו לקבוצת ילדים בעלי צרכים מיוחדים. נראה כי לדרגת הקשיים הספציפיים של ניר, ולרוחב התפרסותם, היתה השפעה מכרעת במקרה זה על החלטת בית המשפט קמא. אכן, גם נתונים מן הסוג הזה, מקום בו הם סומכים על הערכה קבוצתית בלבד עשויים שלא להספיק להצדקת סטייה משיעור השכר הרגיל – אך, כאמור, בהתחשב בבחינה האינדיווידואלית שערך בית המשפט לא שוכנעתי כי קמה לנו עילה מבוררת להתערב במקרה זה בקביעה הנוגעת לבסיס השכר של ניר".

27. עולה איפוא מהפסיקה, כי יש לבחון נסיבותיו הספציפיות של כל מקרה ולאבחן, אם נדרש, על פי הנתונים האובייקטיביים בכל עניין ועניין.

28. במקרה שלפנינו התובע סבל מקשיים רפואיים ופסיכיאטריים ספציפיים עוד בטרם התאונה :

"ש. ליאור נולד עם בעיות רפואיות נכון, נולד פג?
ת. כן".
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 1, שורות 18 – 19)

וכן :

"ת. יש לו מחלה תורשתית שנקרא סברוציטוזיס שהטחול מוגדל".
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 2, שורה 1).

וכן :

"ש. בכיתה א' אובחנו אצלו בעיות בלמידה נכון עם ההתנהגות?
ת. עם ההתנהגות לא.
ש. איזה בעיות התחילו?
ת. המורה אמרה שיכול להיות שיכול להיות שיש לו הפרעה של קשב וריכוז שנלך לבדוק את זה.
ש. אכן בבדיקה אובחנה אצלו הפרעת קשב וריכוז?
ת. נכון.
ש. גם אובחנה דיסקליציה?
ת. נכון.
ש. אתם למעשה מכיתה א' נמצאים במעקב טיפול בבית חולים שניידר נכון?
ת. לא מכיתה א' מכיתה כמעט ג'.
ש. בטיפול בבית חולים שניידר בקשר להפרעה בקשב וריכוז?
ת. כן".
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 2, שורות 22 - 33).

וראו גם הדברים בהמשך עדותה :

"ש. כהורים זה אבחנה שאתם עשיתם והפסקתם?
ת. כן.
ש. מתי ליאור התחיל ללמוד במקווה ישראל?
ת. בחטיבת הביניים.
ש. לפני שנתיים
ת. לא. לפני 5 שנים זה היה כיתה ז' עד כיתה ט' ואחר כך עבר לבית ספר לחינוך מיוחד.
ש. התאונה היתה בשנת 2003 וליאור היה בכיתה ד' נכון?
ת. כן.
ש. הוא למד באיזה בית ספר?
ת. משה שרת בחולון – יסודי.
ש. זה היה עד שנת 2005 נכון?
ת. כן.
ש. בשנת 2006 התקבל למקווה ישראל?
ת. נכון.
ש. הוא למד שם כל חטיבת הביניים עד שנת 2008?
ת. כן.
...
ש. איזה בעיות?

ת. בעיות שנבעו היפראקטיביות באופן חמור, בעיות התנהגותיות, ואז הומלץ להעביר אותו לבית ספר לחינוך מיוחד..."
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 4, שורה 24 – עמוד 5 שורה 15).

גם התובע העיד בענין זה:

"ש. אתה קיבלת ריטלין עד גיל מסוים נכון?
ת. נראה לי.

ש. עד איזה גיל אתה זוכר?

ת. עד גיל 13.5, 14.

ש. זה עזר לך?

ת. את הריטלין התחלתי בכיתה ב' והיה לי את הבעיה של קשב וריכוז והריטלין עזר לי זה מנע ממני להתעצבן ולהפריע. לאחר התאונה הריטלין לא השפיע כמו שאני אשתה סתם כוס מים. הייתי לוקח את הריטלין לא מרגיש שום דבר..."
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 12, שורות 3 – 10).

29. בעדותו בפניי לא הביא התובע בסיס עובדתי כלשהו אשר יעיד על יכולותיו, על תוכניותיו ושאיפותיו לעתיד:

"ש. יש משהו שמושך אותך בצבא למשל שאתה רוצה לשרת?
ת. לא יודע לא חשבתי על זה.

ש. מה מושך אותך, מדברים בין החברים על זה?

ת. לא חשבתי על זה אף פעם.

ש. אתה רוצה להתגייס לצבא?

ת. כמו כל בן אדם.

ש. אתה רוצה להיות חייל קרבי?

ת. לא יודע חיילים קרביים אני שומע את הסיפורים על חברים שנפצעים זה מפחיד.

ש. אתה רוצה להיות קרוב לבית?

ת. לא יודע. אני אומר לך לא חשבתי על זה.

ש. עשית בגרויות השנה?

ת. עושה.

ש. איזה בגרויות עשית?

ת. באנגלית היה לי במשך כל השנה התחלתי מרמה אפס היה לי סטודנטית שבאה לשבת איתי בבית הספר מלמדת אותי אנגלית ניגשתי לבגרות וניגשתי לבגרות בלשון בשבוע שעבר.

ש. חוץ מזה עשית עוד משהו

ת. לא.

ש. כמה יחידות אתה מתכנן לעשות בבגרות?

ת. בכללית מתכנן שיהיה לי בגרות מלאה אבל לא נראה באופק.

ש. אתה רוצה בגרות מלאה?

ת. מאוד רוצה.

ש. כמה יחידות אתה רוצה לעשות?

ת. כל היחידות.

ש. מה אתה לומד – קודם כל נחזור לכיתה י' גם עשית בגרות?

ת. לא.

- ש. לא עשית בגרות בלשון?
 ת. לא עשיתי שום בגרות.
 ש. בסוף יא' שמענו על אנגלית ולשון יש עוד משהו?
 ת. זהו.
 ש. איזה עוד מקצועות אתה לומד?
 ת. מקצועות של בגרות היסטוריה הוציאו אותי שבוע לפני. לא למדתי בכלל והיא לא רצתה להגיש אותי. גיאוגרפיה היה יום חמישי הייתי במגמה לא הגישו אותי כי העיפו אותי מהמגמה כי הייתי מפריע, מתמטיקה אני ברמה אפסית.
 ש. תנ"ך אתה לומד?
 ת. לא.
 ש. באנגלית העזרה של הסטודנט עזרה לך?
 ת. עזרה לי מאוד, בהתחלה לא הייתי בכלל יכול לעשות את זה.
 ש. כמה המגן שלך?
 ת. לא עשיתי מגן.
 ש. למה?
 ת. פספסתי אותו. באותו יום לא הגעתי לבית הספר, כנראה המורה לא שמחה לב והיא הגישה אותי בכל זאת.
 ש. אתה נעדר הרבה מבית הספר?
 ת. יש היעדרויות די הרבה".
 (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 15 שורה 2 – עמוד 16 שורה 14).

30. אמנם מדובר בתובע שהינו קטין ברם, עולה כי הוא הפגין אי-אכפתיות כלפי עתידו אף ביחס לגילו, כאשר בעת שהעיד בפניי היה מעל גיל 17.
31. בנסיבות אלו, אני סבורה, כי יש להעמיד את בסיס השכר של התובע על 5,000 ₪ (בין השכר הממוצע במסק ובין השכר המינימום הקבוע בחוק) וזאת החל מגיל 21. יוער בהקשר זה, כי בא כוח התובע ציין בתחשיביו כי בסיס השכר לחישוביו עומד על 5,624 ₪ לחודש.
- בהתאם לכל האמור לעיל, אני קובעת, כי הפסד כושר השתכרותו של התובע עומד על שיעור של 10% משכר של 5,000 ₪.
- בנסיבות אלה ובהתחשב בגילו, חישוב הפסד השכר לעתיד הינו – 134,915 ₪.

הוצאות רפואיות והוצאות נסיעה

32. בא-כוח התובע עתר לפסוק לתובע סך של 9,000 ₪ בגין הוצאות עבר וסך של 8,000 ש"ח בגין הוצאות מיוחדות של התובע בתביעה.
33. הנתבעים ביקשו לדחות את תביעתו של התובע בראש נזק זה, וזאת לאור העדר תיעוד ומסמכים, כאשר בכל הנוגע לשיעורים הפרטיים שנטען כי התובע קיבל, נטען על ידם כי התובע לא המציא כל קבלה בגין תשלום עבורם ואף לא הביא עדים רלוונטיים להוכחת

- האמור. מאחר והמדובר בנזק מיוחד, על התובע להוכיחו ובית המשפט אינו רשאי לפסוק באופן שרירותי וגלובאלי בגין הוצאות אלו.
- עוד נטען על ידי הנתבעים כי ככל שהתובע אכן הוציא הוצאות כלשהן, הרי שאין הדבר נובע ממגבלותיו כתוצאה מהתאונה, כי אם בשל מגבלותיו ובעיותיו הרפואיות, עובר לתאונה.
34. לטענת התובע, הפסיקה קבעה כי בית המשפט רשאי לאמוד הוצאות גם כאשר מדובר בנזק מיוחד, כאשר עצם ההוצאה אינו מוטל בספק.
35. ההלכה היא כי הוצאות שהוצאו עד למועד מתן פסק הדין, הינן בגדר "נזק מיוחד", המחייב פירוט והוכחה (ראו: ד. קציר "פיצויים בשל נזק גוף", מהדורה רביעית, התשנ"ח-1997, עמוד 486).
- מאחר שהוכח הצורך בטיפולים רפואיים ובמשככי כאבים, בגין הפגיעות שנגרמו לתובע כתוצאה מהתאונה מצאתי לבחור בדרך הפיצוי הגלובלי, דרך שהפסיקה ראתה לקבל ולהכיר בהוצאות סבירות בעבר גם ללא קבלות, ובהוצאות רפואיות, שהוציא נפגע לפי טענתו ובלבד שהנזק והצורך בהוצאה הוכחו " ... בדרך אומדנא... וזאת "על הצד הנמוך והבטוח" - לשמירה על האיזון הראוי" (ראו: ע"א 307/77 פ"ד לב(1) 654) וכן ספרם של כבוד השופטים אנגלרד, ברק וחשין- דיני הנזיקין- תורת הנזיקין הכללית, מהדורה שנייה, עמוד 576).
36. אמו של התובע העידה בפניי באשר לטיפולים שעבר התובע:
- "ת. אני לא זוכרת את המסמך הזה.
אני אמרתי לסגור את התיק כי לא יכולתי לעשות את הנסיעות הלך
ושוב לבית חולים לוינשטיין.
ש. אבל את דיווחת להם אמת?
ת. נכון לאותו רגע, מאז השתנו הרבה דברים.
המסמך מסומן ג/1.
ש. מאז אוקטובר 2004, ליאור לא קיבל יותר טיפול נפשי?
ת. עברנו לטיפול בסוסים לרכיבה בסוסים עברנו לריפוי ועיסוק.
ש. שמטפל בהפרעות קשב?
ת. גם.
ש. ריפוי בעיסוק שגם מטפל בהפרעות קשב?
ת. גם.
ש. ליאור מאז אוקטובר 2004 לא קיבל ולא נזקק לטיפול נפשי נכון
ת. זה לא שלא נזקק, אין לי את האמצעים לעמוד בזה.
ש. את לא צריכה אמצעים יש קופת חולים?
ת. אחרי בית לוינשטיין היינו שנה אצל פסיכולוג בבית חולים
שניידר בשלוחה שלהם בחולון..."
(פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 6 שורות 19 – 33).
- התובע העיד בפניי כי:
- "ת. קיבלתי טיפול פסיכולוגי בבית חולים שניידר.
ש. הטיפול הזה עזר לך?"

ת. כמעט ולא.
 ש. קיבלת את הטיפול בהקשר לבעיות שלך נכון בהפרעות קשב
 נכון?
 ת. בעיות קשב כן.
 ש. מבית הספר שלחו אותך לשם לשניידר?
 ת. לא מבית הספר, ההורים שלי.
 ש. אתה גם מקבל שיעורי רכיבה על סוסים?
 ת. כן.
 ש. באיזה תדירות?
 ת. פעם בשבוע שיעור 45 דקות.
 ש. זה גם לטיפול בבעיות שלך בהפרעות קשב?
 ת. נכון.
 ש. חוץ מזה אתה מקבל עזרה בלימודים?
 ת. מקבל עזרה בבית הספר שם השיעור פרטני..."
 (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 14, שורות 1 – 15).

המומחה העיד באשר לטיפול הראוי אותו נדרש התובע לעבור:

"ש. האם תסכים איתי שלגבי התובע כדאי לקחת איזה תרופה של
 ניסיון שיקח את הטיפול כפי שאתה דיברת עליו כרגע והמלצת
 עליו ובית המשפט יוכל לראות איך ההשפעה?
 ת. לא מדובר על חודשים בכלל. צריך לזכור היטב שאנחנו בתביעת
 נזיקין. אם אתה בא ואומר לבחור ולאמא שלו את הולכת לטיפול אם
 תבריא ברור לך שאתה אחוזים לא מקבל אם אתה יוצא נקי
 הסבירות והמוטיבציה שלו לקחת את הטיפול, את הולכת ומקטינה
 אותה לאפס.
 ש. אחרי סיום התביעה הסיכויים יותר טובים?
 ת. בוודאי..."
 (פרוטוקול הדיון מיום 5/7/2010 עמוד 22, שורות 8 – 14).

37. לתחשיב הנזק מטעם התובע צורפו קבלות על סך של כ- 420 ₪.
 על פי עדותה של אם התובע, היא נדרשה להסיעו לטיפולים לאחר התאונה וכן נדרשה
 להעמיד לתובע עזרה בלימודים, בדמות שיעורי עזר פרטיים.
 עוד עולה מעדותה של אם התובע, כי לא היה באפשרותה לעמוד בעלויות הנדרשות לצורך
 טיפול פסיכיאטרי ו/או נוירולוגי ו/או פרא-רפואי, בשל חסרון כיס.
 על פי עדותה של המומחה, על התובע לעבור טיפול והמומחה אף פירט מהו.
 38. מכלל האמור, עולה כי על פניו הוכח הצורך בטיפולים רפואיים לעבר וכן הוכח הצורך
 בטיפולים רפואיים לעתיד.
 39. אשר על כן ולאחר שהבאתי במסגרת שיקולי גם את החומר הרפואי שצורף, אני אומדת את
 סכום הפיצוי לעבר (הוצאות רפואיות והוצאות נסיעות לעבר) על סך של 3,000 ₪ לעבר

(כולל ריבית והצמדה) וכן קובעת כי יש לפצות את התובע בגין ראש הנזק של הוצאות רפואיות והוצאות נסיעות לעתיד בסך של 3,000 ₪.

עזרת צד ג' לעבר ולעתיד

40. לטענת התובע, כתוצאה מהתאונה נאלץ לשהות בביתו ובשל כך נאלצו הורי התובע להפסיד ימי עבודה מרובים, ובדומה לכך נגרמו להם הפסד שעות עבודה בשל טיפולים שעבר.

בא-כוח התובע העריך את שווי העזרה וסיעוד לעבר על סך של 8,500 ₪ ולעתיד על סך של 16,500 ₪.

41. לטענת הנתבעים, העזרה אותה קיבל התובע מבני משפחתו אינה חריגה מעזרה רגילה אותה מעניקים בני משפחה האחד לרעהו וכי מכל מקום קיבל אותה גם נוכח גילו הצעיר.

כן נטען כי נזק זה הינו נזק מיוחד הדרוש הוכחה בכל הנוגע לעבר.

42. לטענת התובע אף כאשר מדובר בעזרת בני משפחה, הרי שנפסק כי בני משפחה אינם חייבים לספק שירותים חינם לנפגע. התובע היה מוגבל למשך תקופה כלשהי לאחר התאונה ואף המומחה מטעם בית המשפט חיווה דעתו כי לתובע נגרמה נכות בשיעור של 15% לשנה הראשונה שלאחר התאונה. בנסיבות אלה, יש להניח לטובת התובע כי הוא אכן נזקק לעזרת בני משפחתו ואני פוסקת כי בגין עזרת הזולת בעבר פיצוי כולל על סך של 3,000 ₪ (סכום זה כולל הפרשי הצמדה וריבית).

אשר לעזרת הזולת בעתיד, הרי שלאור קביעותיי לעיל ביחס לנכות התפקודית ולהפסדי השתכרות בעתיד, וכן לאור העובדה שחוות דעת המומחה אינה קובעת כי צפויה החמרה כלשהי בעתיד במצבו של התובע, אם התובע יעבור טיפולים, כפי המלצת המומחה, הרי שאין מקום לפסוק לתובע פיצויים בגין ראש נזק זה.

סוף דבר

הנתבעים ישלמו לתובע סך של 166,187 ש"ח לפי הפירוט הבא:

הפסד השתכרות לעתיד	- 134,915 ₪
קאב וסבל	- 22,272 ₪
עזרת הזולת	- 3,000 ₪
<u>נסיעות והוצאות רפואיות לעתיד ולעבר</u>	<u>- 6,000 ₪</u>
סך הכול	- 166,187

לסכום זה יתווספו הוצאות משפט, שכר טרחת עורך-דין.

המזכירות תשלח העתק פסק-הדין לצדדים בדואר.

ניתן היום, ט"ו שבט תשע"א, 20 ינואר 2011, בהעדר הצדדים.

איריס לושי עבודי 54678313-3227/04

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן